

68/1

68/1

~~přísně tajné~~

výtisk č.: 37

počet listů: 27/15

archiv bezpečnosti složek

10

II. správa MV - analytický odbor

ZPRÁVA

informační

Inf. Hprav. č. 10/68

1.	odd.	<u>Průmysl</u>
2.	"	<u>Obchod</u>
3.	"	<u>Jiný</u>
4.	"	<u>Průmysl</u>
5.	"	<u>Průmysl</u>
6.	"	<u>Průmysl</u>
7.	"	<u>Průmysl</u>

V O D A J č. 10

O B S A H

1. Informace o demonstracích mládeže ve dnech 28. října, 7. a 17. listopadu 1968 str. 1 - 7
2. Situace v obchodních a jiných účelových zastoupeních kapitalistických firem v ČSSR str. 8 - 17
3. Ochrana průmyslových podniků na Západě str. 18 - 25
4. Informace analytického odboru k vydávání Informačního zpravodaje v roce 1969 str. 26 - 27

O B S A H

1. Informace o demonstracích mládeže
ve dnech 28. října, 7. a 17. listo-
padu 1968 str. 1 - 7

2. Situace v obchodních a jiných úče-
lových zastoupeních kapitalistic-
kých firem v ČSSR str. 8 - 17

3. Ochrana průmyslových podniků na Zá-
padě str. 18 - 25

4. Informace analytického odboru k vy-
dávání Informačního zpravodaje
v roce 1969 str. 26 - 27

1. Informace o akcích mládeže ve dnech 28.10., 7.11.
a 17.11.1968

Po lednu 1968 se, tak jako celá společnost, dostala do sociálního a politického pohybu i mládež. V uplynulém období se snažila řešit svoje specifické problémy, jako ozdravění forem organizovanosti mladých lidí, sociální zabezpečení studentů, politickou angažovanost apod. Určitý kvalitativní předěl v tomto pohybu nastal po 21. srpnu 1968. Je jisté, že důkladná analýza vývoje situace mezi mládeží v celém roce 1968 bude vyžadovat shrnutí a prostudování všech dostupných materiálů o činnosti mládeže v tomto období, psychóze mezi mládeží, vliv různých faktorů na mládež /např. sdělovací prostředky/ apod.

Svoji úlohu v tomto zkoumání bude hrát jistě rozbor událostí kolem 28. října, 7. a 17. listopadu 1968. V těchto dnech vyvolaly některé skupiny mladých lidí /17. listopadu pak organizovaně většina vysokoškolského studentstva/ určité konfliktní situace.

K prvnímu masovějšímu vystoupení mládeže došlo 28. října 1968 u příležitosti oslav 50. výročí vzniku ČSSR. V tento den proběhly ve všech větších městech republiky manifestace, které měly převážně nacionální charakter, který v individuálních případech přecházel v protisovětské nálady. Manifestací se zúčastnila výhradně mládež, vesměs ve stáří od 14 do 20 let. Její složení bylo velmi různorodé. Značné zastoupení měla tzv. pražská spodina, representovaná "vlasatci", dále

se manifestací zúčastnili i recidivisté, kteří byli často iniciátory provokačních akcí. K vyvrcholení nepřístojností v Praze došlo ve večerních hodinách před Národním divadlem, při příjezdu a odjezdu oficiálních hostů z řad představitelů strany a vlády na slavnostní představení Libuše.

Jestliže akce 28.10.1968 měly převážně nacionální charakter a protisovětská vystoupení byla vyjímečná; potom akce kolem 7.11.1968 měly jednoznačně provokační a protisovětský charakter. Demonstrující se neštíteli žádných vulgárností a docházelo i k napadání pořádkových orgánů.

V mnohých městech ČSSR, zejména pak v Praze, byly v tento den organizovány průvody, jejichž účastníci strhávali vyvěšené sovětské vlajky, které různými způsoby hanobili a provokačně pálili, čímž průkazně docházelo k naplnění trestného činu hanobení spojence a jeho státních znaků.

Tak například v Bratislavě bylo strženo z veřejných budov 73 sovětských vlajek. K vyvrcholení provokací a protisovětských demonstrací došlo v Bratislavě před budovou Národního divadla při příchodu sovětské delegace na slavnostní představení.

V Českých Budějovicích projevíli posluchači Vysoké školy zemědělské nesouhlas s výzdobou k 51. výročí VŘSR protestní stávkou. Dne 7.11.1968 nenastoupili do učeben, ale soustředili se v areálu menzy, kde uspořádali mítink, z něhož vzešla rezoluce namířená proti vlajkové výzdobě k 7.11.1968.

Dalšími objekty protisovětských výpadů v různých městech republiky byly nejen památky osvobození Rudou armádou, ale dokonce obrazy a portréty V.I. Lenina.

Oproti 28.10.1968 je možné složení demonstrantů již poměrně přesně specifikovat. Hlavní složkou demonstrujících byli mladí lidé ve věku 15 až 20 let. Nejaktivnější byli opět "vlasatci" a jiné pochybné elementy včetně recidivistů.

Poměrně věrohodný rozbor věkového a třídního složení demonstrantů je možné učinit na základě seznamů zadržovaných osob v Praze /pro porušení zákona např. urážka nebo útok na veřejného činitele, neuposlechnutí výzvy, vyhrožování atd./.

Ze 179 zadržovaných demonstrantů bylo pouze 12 žen. Téměř 80 % demonstrantů bylo ve věku od 15 do 25 let, z toho do 20 let 26 %.

Podle bydliště bylo 26 % mimopražských. Složení dle zaměstnání :

- 27 % studentů, z toho 20 % vysokoškoláků,
- 8 % rozhlasových a tiskových pracovníků,
- 11 % úředníků,
- 6 % učňů,
- 3 % bez pracovního poměru,
- 45 % dělníků /nepřesné údaje/ z toho továrních dělníků asi 20 %.

Iniciátory a organizátory akcí je těžké identifikovat a řada poznatků z průběhu demonstrací ukazuje na určitou živelnost. Zanedbatelné nejsou ovšem poznatky

o tom, že např. před 7. listopadem byly na některých vysokých školách rozšiřovány výzvy, aby se uskutečnily protestní a jiné demonstrace.

Demonstracím ve dnech 28.10. a 7.11.1968 věnovali velkou pozornost diplomaté a zaměstnanci kapitalistických zastupitelských úřadů, novináři i VC, kteří různé fáze demonstrací filmovali a v některých případech vyjadřovali podporu demonstrujícím.

Zcela odlišný charakter měly akce vysokoškolského studentstva na Mezinárodní den studentstva dne 17.11.1968. Již od počátku listopadu byly získávány signály o pečlivých organizačních přípravách k celostátním protestním akcím, i když oficiálně se mělo jednat o pietní slavnostní akt.

Výsledkem těchto příprav bylo uskutečnění k MDS jedno až tří denní stávky vysokoškolského studentstva. Stávka byla nazývána "okupační" a až na některé výjimky proběhla celostátně. V průběhu stávky zůstávali studenti v budovách fakult a škol, kde byly organizovány různé mítinky, vydávány letáky, různé provolání atd. Na některých fakultách se akcí zúčastnili známé osobnosti jako PACHMAN, ZÁTOPEK, RUML a jiní. Svoji účastí nepochybně zvyšovali napjatou psychózu, která byla pro tyto dny charakteristická.

Mimořádnou aktivitu v době stávky projevovali též umělci z různých oborů, novináři atd., kteří přicházeli na fakulty a zúčastňovali se studentských schůzí. Na nich byly často vyslovovány velmi extrémistické názory, např., že téměř všichni současní představitelé zradili odkazy ledna a že by bylo lépe, kdyby odešli ze svých funkcí. V této souvislosti byli jmenováni

s. DUBČEK, ČERNÍK, SVOBODA. Ozývaly se také hlasy, že uzavřené smlouvy mezi ČSSR a SSSR je třeba kvalifikovat jako neplatné, protože byly uzavřeny za nenormálních podmínek.

Zajímavé diskuze byly vedeny o možnostech prosazování určitých zájmů v budoucnosti. Uvažovalo se, že by bylo třeba pro požadavky studentů dosáhnout co největší podpory a solidarity pracujících ze závodů. Došla vážně se zdůrazňovalo, že pak by bylo možné i diktovat vládě určité podmínky.

Značná pozornost byla proto soustředěna na to, jak navázat styky se závody a zde získávat sympatie nebo podporu. Některé závody /malé procento/ uskutečnily symbolické stávky, nebo jinak vyjádřily podporu studentů.

Jak vyplývá z poznatků všech krajů, hlavními organizátory byly zejména filosofické a pedagogické fakulty a hlavní podnět byl dán z pražských vysokých škol. Stávka vysokoškolských studentů se rozšířila i na střední školy, učňovské, vojenské a dokonce politické školy KSČ. Někde, zejména při jednání se zástupci středních škol, bylo používáno značných nátlaků.

Vysokoškolské stávkové výbory vydaly známých 10 bodů požadavků, které masově rozšiřovaly.

I když výsledek těchto stávek nesplnil všechny předpokládané cíle vysokoškolského studentstva, byl pro ně důkazem svého vlivu a respektu, čehož hodlají nadále využívat. Je to zřejmé např. ze schůzky Vysokoškolských parlamentních výborů celého Slovenska z 23.11.68, kde byla vyhodnocena stávka a učiněna dohoda, že další akce budou řízeny z jednoho centra.

Výbor ČSM vysokoškolských studentů v Bratislavě potom uzavřel dohodu s výbory ČSM všech bratislavských závodů o solidaritě. Dohodli se, že zahájí-li stávkou některý závod, připojí se všichni studenti a naopak. K tomu vytváří RADU STUDENTŮ a PRACUJÍCÍ MLÁDEŽE a dojednali pravidelné informační schůzky. Dále se dohodli, že v prosinci t.r. společně uskuteční více menších akcí, zejména letákových, proti I. tajemníkovi ÚV KSS s. HUSÁKOVI.

Na druhé straně jsou připraveni k velkému odporu v případě odvolání s. DUBČEKA nebo SMRKOVSKEHO.

Jaké procento studentstva jednoznačně souhlasilo s politickým charakterem stávek, není dosud známo. Vyskytly se však případy projevů nesouhlasu s protisovětským a nerealistickým průběhem stávky, ale tyto hlasy byly ostře umlčeny.

Zahraniční studenti se většinou od akcí studentstva distancovali s tím, že to jsou vnitřní záležitosti čs. studentů. Pouze studenti ze Sudánu přesvědčovali ostatní studenty o existenci kontrarevoluce v ČSSR a měli dokonce v úmyslu uskutečnit demonstraci na podporu správnosti zásahu sovětských vojsk a k odsouzení kontrarevolučních živlů. Svůj úmysl neuskutečnili, neboť se obávali reakce pražské veřejnosti.

V průběhu studentské stávky v Praze silně exponovali někteří již z dřívější doby nám známí studenti ze strojní a filosofické fakulty. Při všech akcích stáli v čele a formulovali a prosazovali nejextrémnější požadavky. Při organizaci a přípravách byli ve spojení např. s americkým dopisovatelem New York Times v Praze SZULZEM, kterému vysvětlovali své postupy i plány a radili se s ním. /Tato SZULZOVA činnost byla jednou

z příčin, proč byl z ČSSR dne 16.12. vyhoštěn./

Ke studentské stávce je možné na základě mnoha poznatků celkově vyslovit názor, že jejich požadavky daleko přesahovaly oprávněné studentské nároky.

Je možné též předpokládat, že studentů bylo a je využíváno k určitému tlaku na nejvyšší stranické a vládní činitele. Svědčí o tom například některé části rezoluce "Deset požadavků SVS", kde se v závěru říká: "Budeme-li přesvědčeni, že činy naší vlády a vedení KSČ nesměřují výrazně k uvedenému cíli, vystoupíme znovu".

Důležitou úlohu při udržování klidu při manifestacích, demonstracích i v průběhu studentské stávky, měly i složky SNB. Velkou ukázněností a obětavostí většiny příslušníků všech složek MV, zvláště VB, bylo zabráněno nekontrolovatelnému rozšíření demonstrací. Veškeré zákroky byly prováděny jen v nevyhnutelných případech za použití nejmírnějších prostředků, však rozhodně. Zasluhou pracovníků operativních součástí StB byly včas získávány informace pro lepší přehled o situaci a správné vedení preventivních a jiných opatření.

2. K situaci v obchodních a jiných účelových zastoupeních kapitalistických firem v ČSSR.

II. správa HS-StB zpracovala materiály o situaci v činnosti některých "černých" obchodních zástupců. Tyto poznatky bude třeba studovat a aplikovat jako vážný dokument, který doplňuje naše pohledy na to, jak zabezpečit nové úkoly, které na tomto úseku vznikly.

Uvědomujeme si plně, že uvedený materiál je jen orientační. Bylo by třeba, aby byl co nejvíce konkrétní, zejména v požadavku rozlišit a přesně stanovit, co je v zákonné normě dnes povolené a co je v jejím přímém rozporu.

Rádi bychom, kdybyste vyhodnotili vaše zkušenosti a informovali II. správu HS-StB, abychom mohli přesněji okvalifikovat jak stupeň společenské nebezpečnosti, tak konkrétní trestnou činnost těchto "černých zástupců".

Informace o situaci v obchodních a jiných účelových zastoupeních kapitalistických firem v Československu.

Vzhledem k současným zvýšeným zájmům kapitalistických firem o zastupování v Československu, mezi nimiž mohou být i zájmy zpravodajské, vzniká objektivní potřeba operativní kontroly této činnosti z hlediska kontrarozvědky. Za tím účelem vás předběžně informujeme o situaci a uvádíme některé náměty k zabezpečení

plnění kontrarozvědných úkolů na úseku působnosti cizích firem v Československu.

Zákonem čís. 119 z roku 1948 o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasílatelství, byl v ČSSR upraven zahraniční obchod jako státní monopol. K jeho realizaci jsou určeny organizace, především podniky zahraničního obchodu /dále IZO/, jejichž ustanovení je prováděno rozhodnutím ministra zahraničního obchodu. Podle této zákonné úpravy může být obchod se zahraničím prováděn jen s jeho souhlasem.

Vedle našich obchodních zastoupení v ČSSR se o zastupování u nás pokouší různým způsobem i řada kapitalistických firem. Když jim většinou nebyl udělován oficiální souhlas, vytvářely si některé z nich tzv. "černé zástupce". Vybíraly si jednotlivé cizince, ale nejčastěji čs. státní příslušníky, pracovníky zrušených exportních firem, nebo bývalé pracovníky čs. zahraničního obchodu. Uvedení zástupce za odměnu /provizi/ pomáhají kapitalistickým firmám při přípravě a realizaci obchodu. Tato situace začala ovlivňovat značným způsobem nabídkovou techniku zahraničních firem. Zájem osob provádějících podle našich zákonů nedovolené zastupování cizích firem v Československu se zaměřil hlavně do oblasti výroby. Dochází k navazování osobních kontaktů s jednotlivými činiteli čs. závodů. Pomocí různých darů, zprostředkování pozvání k cestám do ciziny, úplatků ve valutách a příslibů velkých provizí, získávají potřebné informace a pozice. Přímou tak silně ovlivňují rozhodování při nabídkovém řízení a často vyřazují naše podniky na zahraničních trzích z konkurence.

Činnost tzv. "černých zástupců" se stále rozšiřuje. V některých případech jde skutečně jen o určitou

pomoc při realizaci obchodů, kterou v plné šíři nemo-
hou PZO pro zahraničního zákazníka zajistit. Veškeré
toto působení je spojeno hlavně s vývozem českosloven-
ského zboží. Nejvážněji se činnost těchto "zástupců"
projevuje v oblasti dovozu. Kapitalistické firmy se
pohotově přizpůsobily situaci, která se vytvořila vět-
ší ekonomickou samostatností našich podniků. Vystihly,
že včasné ovlivnění pracovníků, kteří navrhují nebo
rozhodují o realizaci investičního úkolu /zajišťované-
ho zčásti nebo zcela dovozem/ je pro uskutečnění obcho-
du rozhodující.

K tomu, aby takoví zástupci kapitalistických fi-
rem mohli včas a na určitém místě účinně ovlivnit rea-
lizaci budoucího obchodu ve svůj prospěch, musí získat
řadu informací. Hlavně pak potřebný předstih spolehli-
vých zpráv o investičních plánech, schválených plánech
modernizace závodů a provozů, nebo i celých odvětví.
Dále informace o dohodách kooperace v rámci RVHP, o změn-
ách a delimitaci ve výrobě, o předpokládané potřebě
surovin, speciálních polotovarů, nebo celých zařízení.
K takovýmto zdrojům však nemají oficiální přístup. Kon-
krétní informace tohoto druhu představují převážně hos-
podářské nebo státní tajemství a jsou k dispozici jen
určitému okruhu osob. Proto se na tyto osoby zaměřuje
pozornost, jak "černých" tak i ostatních oficiálních
zástupců kapitalistických firem. Formy přístupu, roz-
víjení a upevňování kontaktů s československými hospo-
dářskými činiteli jsou odvislé obyčejně od charakteru
funkcionáře nebo odborníka, se kterým se kontakt navá-
zal. Závažnost a společenská nebezpečnost této praxe tkví
především:

- v ohrožení státního a hospodářského tajemství;

- v ohrožení vlastních hospodářských zájmů republiky /např. zařízení stejných technických parametrů bylo možno nakoupit v ČSSR nebo v jiném soc. státě výhodněji apod./;
- v ohrožení těch jednotlivých čs. státních příslušníků, odborníků, vedoucích hospodářských pracovníků, kteří se postupně nechají uplácat a kompromitovat. Mohou se stát tak předmětem zájmů nepřátelských rozvědek.

Podle poslední právní úpravy z druhé poloviny roku 1968 z hlediska ministerstva zahraničního obchodu, bude činnost jednotlivců i organizací povolována na úseku zastupování cizích firem nadále jen po souhlase MZO a po předběžném projednání a schválení písemné žádosti. U jednotlivců bude doporučováno, aby dali své služby k dispozici nově vznikajícím organizacím pro zprostředkování v ČSSR /např. ZENIT, FENIX apod./. K tomuto faktu bude nutné při naší práci vždy přihlídnout.

Některé právní aspekty zastupování, zprostředkování a služeb pro cizí firmy v ČSSR podle čs. právních předpisů.

Je třeba zdůraznit, že kromě zákona č. 119 z roku 1948 není hlouběji z právního hlediska problém zastupování zprostředkování cizími firmami na čs. území upraven. Za účelem zprostředkování byla proto zřízena organizace PZO Transakta, která má komerční charakter. V září 1968 začala prakticky činnost organizace ZENIT, se sídlem v Praze, která sdružuje PZO Transakta, Inspekta, Rapid a Obchodní banku. Firma ZENIT bude při

své činnosti pro cizí firmy v ČSSR vstupovat ve smluvní závazky i s jednotlivci, takže řada dosud tzv. "černých zástupců" by měla mít možnost cestou této organizace provádět svoji činnost legálně.

Z právního hlediska dochází nejčastěji k porušování zmíněného zákona č. 119 z roku 1948 o monopolu zahraničního obchodu. Dále je porušován devizový zákon /107 z roku 1953/, podle něhož závazek vůči cizině může být převzat v oblasti zahraničního obchodu jen se zvláštním souhlasem MZO. Podle tohoto devizového zákona však nelze postihovat činnost pro zprostředkování pro cizí firmy u osob cizích státních příslušníků, kteří přijeli jen krátkodobě do ČSSR sjednávat obchody. Při nedovoleném zastupování a zprostředkování pro cizí firmy se vyskytuje řada vedlejších přestupků a trestných činů. Např.: Jde o porušování Směrnic pro povolování vstupu do podniků, Směrnic o styku pracovníků úřadů, organizací a institucí s cizinci. Dále o neohlášení příjmů ke zdanění, a tím k tzv. daňovému úniku, čímž jsou porušeny předpisy ministerstva financí. Velmi často dochází také k provinění proti zájmům socialistického hospodářství podle zákona č. 60 z roku 1961 a rovněž k přestupkům nebo trestným činům ve finančním hospodářství. Z trestných činů přichází nejčastěji v úvahu trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146, odst. 1 trestního zákona.

Všechna tato uvedená provinění a trestné činy v oblasti zprostředkování, zastupování a poskytování služeb, zřizování a činnost reprezentací cizích firem v ČSSR, jsou přímo i nepřímo prostředkem a vhodnou základem k provádění hospodářské i politické špionáže proti ČSSR. Mezi lidmi, kteří se nechali zkompromito-

vat nezákonnou činností zástupců kapitalistických firem, mohou nepřátelské rozvědky snadno získávat vhodné typy pro spolupráci.

Některé praktické pokyny pro vyhledávání signálů a jejich rozpracování kontrarozvědnými složkami MV.

Nepovolenou - nezákonnou činností "černých zástupců" jsou prováděny trestné činy v dosud plně nezjištěném směru i rozsahu.

Hlavním cílem operativního zaměření a dokumentace na úseku cizích zastoupení v ČSSR musí proto být vyhledávání a odhalování signálů této trestné činnosti. Současně posuzovat, nejde-li o pokusy zneužívat čs. občany pro zájmy cizích nepřátelských rozvědek.

Souběžně s vyhledáváním špionáže v této oblasti zájmů nepřátelských rozvědek zákonitě bude docházet k odhalování úplatkářství, valutové machinace, porušování devizového zákona atd. Tyto trestné činy bude třeba předávat k postihu příslušným složkám Veřejné bezpečnosti. Nedílnou složkou kontrarozvědné práce na tomto úseku bude rovněž preventivní působení, a to hlavně v souvislosti s ochranou utajovaných skutečností v rámci režimu ochrany státního tajemství.

Vyhledávání signálů:

Signály o působení "černých" zástupců jsou zjišťovány nejčastěji v rezortu zahraničního obchodu.

Osoby provádějící nepovolená zastupování, je možno hledat mezi tlumočníky, různými pomocníky, kteří vyřizují vzkazy, obstarávají drobné služby pro cizince nebo jsou s nimi v jiném styku. Naši občané si někdy neuvědomují, že podáváním informací, vyřizováním žádostí i konkrétní pomocí cizincům, zástupcům kapitalistických firem se dopouští přestupků a i trestných činů. Vážným signálem je, když vědomě za svoji činnost berou odměnu. Je proto nutné zjištěné signály o osobách, které ve smyslu takového podezření navštěvují závody i jiné organizace, výzkumné ústavy apod. evidovat, zjišťovat o jaký způsob a účel spojení jde.

Při vyhledávání trestné činnosti na úseku zastupování cizích kapitalistických firem v ČSSR je potřebné využívat různá vhodná agenturně operativní opatření. Přitom je zejména nutné zaměřit se na:

- důsledný rozbor získaných signálů a provedení kvalifikace zjištěné činnosti z hlediska stupně utajení materiálů nebo informací;
- styky osob rozpracovaných pro tzv. "černé zastupování" se ZÚ kapitalistických států, kam zpravidla docházejí. Tyto styky sledovat a analyzovat zejména v souvislosti s výjezdem rozpracovaných osob do zahraničí;
- prověrku styků rozpracovaných osob s cizími státními příslušníky, kteří zastupují kapitalistické firmy a žijí déle než 1 rok v ČSSR;
- řízení agentury organizovat tak, aby nedošlo k provokacím a aby bylo zabráněno komplikacím při realizaci.

Podle dosavadních zkušeností dělá obtíže konkrétní vyhodnocení škod, které svojí činností "černí zástupci" způsobují. Pokud jde o zahraniční obchod, slouží k tomu nejčastěji odborné posudky. Tyto se však vyžadují později až při realizaci cestou Správy vyšetřování.

Podle dosavadního rozboru je například v Praze více než 100 tzv. "černých zástupců" z řad čs. občanů. Je potvrzeno, že se proti dřívější době podstatně zvýšil zájem jak cizích firem zřídit své zastoupení v Československu, tak i zájem z řad čs. občanů a cizinců v těchto zastoupeních pracovat. V souhrnu veškeré, zvláště "černé" zastupování a zprostředkování kapitalistických firem na území ČSSR, je velmi vhodným prostředkem pro uskutečňování záměrů rozvědné činnosti cizích nepřátelských rozvědek a jiných center v zahraničí, směrem do Československa.

Je proto třeba znovu zdůraznit, že při vyhledávání trestné činnosti v oblasti zastupování cizích firem v ČSSR je hlavním cílem odhalovat činnost, která je spojena s vyzvědačstvím nebo prováděním jiné nepřátelské činnosti proti ČSSR.

Způsob součinnosti v rozpracování.

II. správa HS-StB shromáždila dostupné materiály k "černým zástupcům", kancelářím kapitalistických firem v ČSSR, povoleným firmám, tzv. "výjimkářům" /Styria, Schoeller a Bleckmann apod./ i nově vznikajícím organizacím, např. FENIX a ZENIT. Z oficiálních jednání na ministerstvu zahraničního obchodu a z agenturních zdrojů jsou dále získávány informace o vývoji tohoto

problému a jsou vytvářeny předpoklady ke kontrole činnosti podezřelých osob.

Důležitým součinnostním úkolem po kontrarozvědné linii zůstává soustřeďování informací a včasné informování centrály k provádění rozborů a vytýčení další orientace. Jde především o kraje se sídly velkých závodů, kam přijíždějí zahraniční obchodníci. /Např. Brno, Bratislava, Ostrava, Plzeň a jiné./

Signály získané na S-StB by měly být rozpracovány těmi orgány, kteří zpracovávají problematiku ekonomiky a zahraničního obchodu. V každém případě se bude muset na jednom oddělení u zvláště k tomu pověřeného pracovníka soustřeďovat poznatky a přehled o rozpracovávaných signálech. Odborné konzultace /např. s ministerstvem zahraničního obchodu nebo PZO/ provede po dohodě a na požádání II. správa HS-StB.

Těžiště práce nebude jen v postihu osob, které "černé zastupování" provádějí, ale hlavně v prověrce, zda nejsou využívány ke spolupráci s nepřátelskými rozvědkami. Bude proto nutná spolupráce a součinnost s dalšími složkami ministerstva vnitra. /S VB, čs. rozvědkou, Správou pasů a víz./

Závěrem.

O uvedeném závažném problému jsme zpracovali první a základní informaci. Odhalování činnosti vnějšího nepřítele na tomto úseku je nezbytné. V souvislosti s novým ekonomickým řízením jde v podstatě o novou formu škodlivé činnosti v oblasti našich ekonomických vztahů se zahraničím. Je třeba připomenout i důležitost

preventivních opatření, která mají svůj význam, použijeme-li je včas a na správném místě.

Žádáme o prozkoumání situace v uvedené problematice ve vašem kraji a zaslání informace, jakož i návrhy, které by pomohly zlepšit informovanost a rozpracování.

archiv bezpečnostních složek

3. Ochrana průmyslových podniků v Anglii před špionáží.

/z materiálů čs. rozvědky/

V západních zemích existují soukromé společnosti, které poskytují firmám a podnikům různé bezpečnostní služby při ochraně před špionáží a jiným ohrožením podniku. Tyto společnosti zajišťují profesionálně všechny úkoly, které s podniky a firmami sjednají. Svou činnost propagují a nabízejí i různými brožurami, ve kterých popisují formy i metody, které používají.

Jedna z takových společností působí v Anglii jako zainteresovaná kancelář pod značkou MIS /Management Investigations Ltd./. Z brožury, kterou tato firma vydala, jsme vyjmuli hlavní služby, které svým zákazníkům nabízí.

MIS /Management Investigations Ltd./ mimo jiné uvádí:

.... naše společnost poskytuje služby, které mohou zajímat osoby zabývající se obchodem a otázkami průmyslu ve Spojeném království a jinde. Při poskytování veškerých našich služeb postupujeme se vši diskrétností při přísném dodržování podmínek bezpečnosti. V zájmu našich klientů jsme ochotni použít té nejdůmyslnější techniky.

Způsob, jakým máte postupovat...

Máte-li důvodné podezření, že Vaše obchodní instituce je obětí průmyslové špionáže:

1. Nehovořte o svých obavách s více lidmi, než je absolutně třeba - lépe s nikým.

2. Spojte se bezpečnou cestou bezodkladně s MIS. Prostě uveďte: "Mám problém, který bych si s Vámi rád prohodil." Nezacházejte do podrobností. Je lepší volat z telefonní budky, než z úřadu nebo bydliště. Vlastní rukou psaný dopis je jistější, než oficiální dopis psaný na stroji sekretářkou.
3. Připravte se, že první schůzka s ředitelem MIS se uskuteční někde jinde, než ve Vaší kanceláři.
4. Věc neodkládejte. Čím větší odklad, o to obtížnější možnost nápravy.

Fakta o MIS

1. MIS vyvíjí spolehlivou odbornou aktivitu na úseku zajišťování bezpečnosti v obchodě a průmyslu.
2. MIS se specializuje na obranu proti průmyslové špiónáži.
3. Všichni vedoucí pracovníci MIS jsou bývalí důstojníci zpravodajské nebo bezpečnostní služby státu a její zaměstnanci se rekrutují z řad zkušených operativců se stoprocentní kvalifikací. /Pozn.: Zřejmě jde o úzkou a účelnou spolupráci s IS./
4. Služby, které MIS poskytuje, ať již jde o zaškolovací kursy nebo vlastní operativní úkony, mají pouze defenzivní charakter.
5. Veškerá šetření realizuje MIS v podrobné konzultaci se zákazníkem na každém stupni jejich vývoje.

MIS chrání maximálně zájmy svých klientů. Kromě základních údajů, které je třeba znát, má-li být splněn

svěřený úkol, navědí pracovníci MIS /ať již jde o složku administrativní, či operativní/ nic o totožnosti zákazníka. Aby služba zákazníkovi byla dokonalá, nelze bez písemného souhlasu zákazníka ani cokoliv zveřejňovat.

MIS nezveřejňuje seznamy zákazníků.

Kontrakt o službách, které přispívají k zajištění bezpečnosti.

Mnohé společnosti mají zájem na zvýšení úrovně svých bezpečnostních opatření, aby měly jistotu, že nejsou obětí průmyslové špionáže. Při plánování bezpečnostních opatření je třeba přihlížet k otázkám rozpočtu a rentabilitě nákladů, aby bylo možno čelit nepředvídaným okolnostem.

1. Minimální délka platnosti kontraktu jsou obvykle dva roky. Po tuto dobu zastává MIS úlohu poradce pro bezpečnostní otázky za peněžní odměnu odpovídající rozsahu předpokládaných úkolů.
2. V průběhu každého roku zajistí MIS tyto služby:
 - a/ Prošetří každý bezpečnostní přestupek, k němuž během roku dojde.
 - b/ V případě potřeby bude navštěvovat jeden z ředitelů MIS schůze správní rady společnosti, aby mohl "přímo na místě" přispět radou a aby se s ním mohla prodiskutovat každá otázka, která se vztahuje k problémům společnosti.
 - c/ MIS vypracuje přehled o ochraně sídla ústředí /alé i jiných budov/ a vyhotoví podrobnou zprávu s vhodnými doporučeními. Přehled bude zahrnovat veškeré bezpečnostní aspekty, vyjma ochrany proti požáru.
 - d/ MIS provede cvičení na zkoušku, aby přezkoušela účinnost bezpečnostních opatření. Cvičení provádí

v dohodě a se souhlasem zákazníka.

- e/ MIS kontroluje činnost vlastního bezpečnostního oddělení klienta, nebo radí vedoucímu pracovníkovi tohoto oddělení v otázkách bezpečnostního charakteru, s kterými se na ni dotyčný obrátí.
- f/ MIS zorganizuje pravidelné školení k bezpečnostní problematice /rozhovory a diskuze/ pro příslušníky personálu, včetně nejvyššího vedení.
- g/ S MIS lze konzultovat problémy ochrany, které nepatří mezi úkoly bezpečnostních pracovníků společnosti - např. otázky ochrany plánů odbytových operací.

Veškeré vzniklé výlohy budou účtovány jako mimořádné výlohy při normální sazbě: týká se to položek jako jsou služby operativních pracovníků a vyšetřovatelů, dělání snímků, cestovné, použití pomocných technických prostředků atd. Do dohody není zahrnuta činnost související s prověřováním osob.

Bezpečnost konferencí

Na konferencích a schůzích správní rady ve Spojeném království i zahraničí se projednávají veřejně informace, které mohou být pro konkurenta novinkou. V mnoha případech se nečiní žádná opatření k zajištění bezpečnosti těchto území.

MIS učiní veškerá potřebná opatření, aby zajistila bezpečnost informací společnosti, včetně prohlídky zasedacích místností a ubytovacích prostorů delegátů tak, aby bylo jisté, že zde nejsou instalována žádná odposlechová zařízení. MIS vezme na sebe v této souvislosti veškerý potřebný dohled.

Prověřování osob

Ostražité společnosti uznávají, že je třeba se ptát, co zaměstnanci a eventuální zaměstnanci o sobě říkají, zkoumat to a ověřovat. Prověřování je prostředkem k dosažení potřebné záruky. Lze k němu přistoupit s vědomím, nebo bez vědomí, objektu a může být povrchní nebo důmyslné. Rozsah prověřování závisí na důvodu, proč se k němu přistupuje a na době, která je dána k dispozici.

MIS nabízí celou škálu plánů na prověřování, které odpovídají všem požadavkům od prostého prověřování datových doporučení až po prověřování celkového způsobu života a vypracování charakteristiky.

Krycí plány

Silná konkurence, která je společným faktorem většiny tržních operací a potřeba utajení obsahu jednání o převzetí a sloučení, plány na rozšíření sortimentu a projekty výzkumu a rozvoje vedou k poptávce po efektivních krycích plánech. Společnosti, které jsou ve zvýšené míře vystaveny výzvědné činnosti ze strany agresivních konkurentů, považují obvykle za nutné krýt své skutečné záměry pečlivě vypracovanou dezorientací.

MIS pomáhá zákazníkům krycí plány vypracovat a poskytne po operativní stránce takovou podporu, jaké je zapotřebí k zajištění jejich efektivní a úspěšné realizace.

Pracovníci pověřeni otázkami bezpečnostní práce

V globálním bezpečnostním plánu společnosti mají hrát významnou úlohu pracovníci pověřeni otázkami bez-

pečnostní práce, které společnost zaměstnává. Často se na nich vyžaduje, aby se především starali o bezpečnostní zařízení a materiál a o povinnosti vyplývající z prevence proti ohni. O technice běžně používané na úseku průmyslové špionáže mohou vědět málo, nebo vůbec nic.

MIS pořádá jednodenní kurzy speciálně určené pro pracovníky bezpečnostního úseku, kteří si přejí být informováni o nejmodernějších způsobech obrany proti průmyslové špionáži /Londýn a veškerá další hlavní centra/. Individuální instruktáž na podkladě dohody.

Vedoucí pracovníci, kteří zodpovídají za otázky bezpečnosti.

Někteří vedoucí pracovníci bez předchozí zkušenosti v bezpečnostní práci se považují za osoby, které zodpovídají za ochranu majetku a informací společnosti. Pokusy zhostit se tohoto úkolu bez odborné pomoci mohou vést k falešnému výkladu pojmu bezpečnosti a mohou postavit příslušný výkonný orgán téměř před nesplnitelný úkol.

V takových případech MIS provádí podle individuální potřeby osobní školení a instruktáž.

Tento druh služby je obzvlášť vhodný u společností, které, ačkoliv přiznávají, že se musí problémem bezpečnosti zabývat, nepovažují za nutné zaměstnávat na celodenní úvazek pracovníky, kteří by se výlučně zabývali bezpečnostní problematikou.

Odhaltování odposlouchávacích a nahrávacích zařízení.

Při získávání důvěrných informací hraje významnou úlohu používání miniaturních nahrávacích a odposlouchá-

vačích přístrojů. Je zřejmé, že používání těchto přístrojů je v Británii na vzestupu. Tranzistorový mikrofon, včetně zdroje energie, který vysílá do vzdálenosti několika set yardů do přijímací, nebo reléové stanice, nemusí být větší než malý balíček cigaret. Podobné přístroje lze zapojit na jakýkoliv elektrický zdroj. Signály mohou být pak přijaty každým elektrickým zdrojem v téže budově, přičemž k přenosu signálů je použito elektrického vedení. Společnosti si musí být jisty tím, že v místnostech sídla úřadu a ostatních prostorách, kde jsou diskutovány záležitosti důvěrného charakteru, nejsou žádná odposlouchávací zařízení.

MIS je s to odhalit tato zařízení a má ke splnění tohoto úkolu /k němuž lze přistoupit v normálních úředních hodinách, i mimo ně/ jak potřebné přístroje, tak i zkušený personál.

MIS zajišťuje tento úkol na podkladě dlouhodobého kontraktu, nebo při specifických příležitostech, jakými jsou konference zabývající se problémy odbytu, splnutí závodů, nebo jejich převzetí. Dále při důležitých diskuzích, jejichž obsah je třeba udržet v tajnosti.

Pomocné technické prostředky.

Zvukový záznam, televize uzavřeného okruhu a tajná fotografie, jsou moderní prostředky, které pomáhají vedení vyšetřování. Odborné použití této techniky urychlí podstatně vyšetřování a zajistí přesnost nálezů.

MIS může rovněž poskytnout pomocné technické prostředky a služby na pomoc šetření, které provádí zaměstnanci společnosti pověřeni bezpečnostními úkoly.

Bezpečnostní zařízení a fyzická ochrana.

MIS nemá obchodní dohodu s žádným dodavatelem bezpečnostních zařízení, soustav, nebo služeb. Odborné rady, které MIS poskytuje ve věci použití, omezení a rentabilnosti ochranného zařízení, je nezávislou službou zákazníkovi, která je poskytována vedení podniku a pracovníkům pro bezpečnostní otázky tohoto podniku.

MIS poskytuje odbornou technickou poradu v otázce nákupu a instalace všech typů zařízení pro fyzickou ochranu.

Zajištění bezpečnosti je otázkou obratnosti vedení. Schopné vedení nemůže nepřihlížet k radě odborníka ve věci vypracování a realizace obsaženého plánu na zajištění bezpečnosti.

4. Informace analytického odboru k vydávání Informačního zpravodaje v roce 1969

Informační zpravodaj, který dostáváte, je posledním číslem ročníku 1968. Naší snahou v tomto roce bylo uveřejňovat takové statě, které by pomohly ke zkvalitnění řídicí činnosti a k širší informovanosti o kontrarozvědné práci. V druhé polovině roku jsme se více zaměřili na informace o státobezpečnostní situaci, kterou jsme celostátně analyzovali z došlých měsíčních hlášení jednotlivých S-StB. Máme za to, že tyto přehledy vám pomohly orientovat se ve složitých podmínkách kontrarozvědné práce.

Nový rok 1969 přináší značné kvalitativní změny ve státobezpečnostní práci. Federalizace našeho státu a s tím nutné změny a úpravy v organizaci ministerstva vnitra budou mít i značné dopady na organizaci a práci kontrarozvědky. Jeden závěr je však možné udělat již dnes: bude nutné podstatně zkvalitnit a zvýšit úroveň kontrarozvědné práce, přizpůsobit ji novým podmínkám a hlavní úsilí napřít proti činnosti nepřátelských rozvědek a jejich pomahačům uvnitř země.

Při řešení těchto naléhavých úkolů se bude snažit pomoci i náš Zpravodaj, který bude od roku 1969 vycházet jako odborný bulletin kontrarozvědky. Budeme vám předkládat kvalitnější materiály - rozборы, přehledy, teoretické články, praktické zkušenosti, metodické pokyny, přehledy státobezpečnostních situací, studie k jednotlivým kontrarozvědným problémům apod., kterých bude možné využívat při dalším zkvalitňování jak řídicí, tak i výkonné kontrarozvědné práce.

S podrobnými záměry a plány v tomto směru vás budeme podrobně informovat v 1. čísle našeho bulletinu

v roce 1969. Samozřejmě již nyní nám můžete zasílat svoje náměty a návrhy, jaké materiály by měl bulletin přinášet z hlediska vašich potřeb.

Děkujeme vám za vaši dosavadní pozornost, kterou jste Zpravodaji věnovali. Do nového roku 1969 vám přeje mnoho pracovních úspěchů.

analytický odbor HS-StB

archiv bezpečnostních složek